

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 426/09-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. februára 2010 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti J. B., Spolková republika Nemecko, prechodne V., zastúpeného advokátom JUDr. L. M., Česká republika, ktorou namieta porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C/36/2009 (pôvodne vedenom Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 7 C 109/2006 a sp. zn. 7 C 3/2009, predtým vedenom Okresným súdom Košice I pod sp. zn. 24 C 93/2006), za účasti Okresného súdu Bratislava I, takto

r o z h o d o l :

1. Právo J. B. na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C/36/2009 porušené bolo.

2. J. B. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur) ktoré mu je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava I je p o v i n n ý uhradiť J. B. trovy konania v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. L. M., Česká republika, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 426/09 z 10. decembra 2009 zmeneným opravným uznesením z 21. januára 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C/36/2009 (ďalej aj „namietané konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 26. júna 2006 okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhal „*odškodnenia za náklady výkonu väzby a trestu a za náklady trestného konania*“.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v jeho právnej veci právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyslovil, že postupom okresného súdu bolo

porušené právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zároveň požadoval tiež okresnému súdu prikázať, aby v napadnutej veci rozhodol do jedného mesiaca od doručenia nálezu ústavného súdu. Napokon žiadal priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3811/09 doručeným ústavnému súdu 5. novembra 2009, v ktorom sa okrem iného uvádza prehľad procesných úkonov vykonaných v doterajšom priebehu napadnutého konania a z nich vyvedené závery:

«Dňa 26. 06. 2006 bol tunajšiemu súdu doručený návrh na začatie konania v právnej veci navrhovateľa: J. B., proti odporcovi: Slovenská republika – Ministerstvo spravodlivosti, ktorý bol zapísaný pod sp. zn. 2 R0 962/2006. Dňa 25. 07. 2006 bol predmetný spis prevedený do oddelenia „C“ a bol zapísaný pod sp. zn. 7 C 109/2006. Dňa 02. 08. 2006 súd uznesením, č. k. 7 C 106/2009-14 uložil odporcovi, aby sa vyjadril k návrhu na začatie konania. Dňa 12. 09. 2006 doručené vyjadrenie odporcu. Dňa 18. 09. 2006 pokyn na doručenie vyjadrenia odporcu navrhovateľovi na vyjadrenie. Dňa 11. 10. 2006 bol predmetný spis postúpený Okresnému súdu Košice I. Dňa 13. 10. 2006 doručené vyjadrenie navrhovateľa. Dňa 16. 10. 2007 súd adresoval výzvu právnemu zástupcovi navrhovateľa, odporcovi. Dňa 08. 11. 2007 doručené vyjadrenie právneho zástupcu navrhovateľa. Dňa 08. 11. 2007 doručené vyjadrenie odporcu. Dňa 11. 12. 2007 výzva na zaplatenie súdneho poplatku adresovaná navrhovateľovi, odporcovi. Dňa 09. 01. 2008 bol predmetný spis zapísaný pod sp. zn. 24 C 93/2006. Dňa 16. 01. 2008 doručené podanie odporcu. Dňa 25. 08. 2008 výzva adresovaná právnemu zástupcovi navrhovateľa. Dňa 22. 09. 2006 zaplatený súdny poplatok v kolkoch. Dňa 06. 10. 2008 bol predmetný spis predložený Najvyššiemu súdu slovenskej republiky. Dňa 25. 11. 2008 uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. 4 Ndc 34/2008-77 zo dňa 19. 11. 2008 bolo doručené účastníkom konania. Dňa 22. 12. 2008 bol predmetný spis doručený tunajšiemu súdu z okresného súdu Košice I a bol zapísaný pod sp. zn. 7 C 3/2009. Dňa 19. 01. 2009 reklamácia zákonného sudcu oddelenia 7 C. Dňa 22. 01. 2009 bola predmetná vec náhodným výberom prevedená do oddelenia 21 C a zapísaná pod sp. zn. 21 C 36/2009. Dňa 17. 02. 2009 bol predmetný spis predložený zákonnému sudcovi. Dňa

20. 02. 2009 žiadosť o súčinnosť adresovaná Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky. Dňa 26. 02. 2009 doručené vyjadrenie z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Dňa 06. 03. 2009 žiadosť o súčinnosť adresovaná Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky. Dňa 06. 03. 2009 žiadosť o súčinnosť adresovaná Vojenskému obvodovému súdu Prešov. Dňa 13. 03. 2009 doručené vyjadrenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Dňa 16. 03. 2009 doručené vyjadrenie Vojenského obvodového súdu. Dňa 25. 03. 2009 doručené vyjadrenie z Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Dňa 27. 10. 2009 bol v predmetnej veci vytýčený termín pojednávania na deň 26. január 2010 o 10.00 hod. Dňa 29. 10. 2009 súd predvolal účastníkov konania na nariadený termín pojednávania.

Predmetné konanie je poznačené prietahmi, čo možno považovať v danej veci za objektívny prietah, ktorý bol spôsobený predovšetkým vysokým nápadom vecí v oddelení vyššieho súdneho úradníka, zákonného sudcu ako aj nedostatočným personálnym obsadením sudcov na civilnom úseku tunajšieho súdu. Vzhľadom na vysoký nápad v oddelení „21 C“ a pretrvávajúci veľký počet nevybavených vecí v oddelení 21 C sa jednotlivé časové úseky medzi úkonmi sudkyne a vyšších súdnych úradníkov predĺžili.

Zároveň si Vám dovoľujem oznámiť, že som pristúpil k sledovaniu veci a požiadal som zákonnú sudkyňu o konanie vo veci, tak aby k ďalším prietahom v konaní nedochádzalo. Nakoľko zaťaženosť súdneho oddelenia, resp. jednotlivých obchodných sudcov nemôže byť dôvodom na porušenie práva účastníka konania garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, mám za to, že predmetné konanie je poznačené zbytočnými prietahmi, však objektívneho charakteru. Ide o spor, ktorým sa účastník domáha náhrady škody.»

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľ zaujal stanovisko prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním doručeným ústavnému súdu 8. januára 2010, v ktorom okrem iného uviedol:

„Stěžovatel má za to, že Okresní soud Bratislava I se v popisu hodnocení případu v zásadě nijak od stěžovatele neliší.

Místopředseda soudu průtahy uznává a zdůrazňuje, že nejde o subjektivní zavinění soudkyně, která věc nyní projednává.

Pokud tomu tak skutečně je, pak je ovšem situace ještě závažnější. Nejde totiž jen o selhání jednotlivce, ale vadu v systému.

Stát (potažmo jeho soudní systém) musí totiž sám sebe zorganizovat tak, aby plnil úlohy, které si (prostřednictvím zákonodárných orgánů) uložil. Pokud tyto úlohy neplní (a neplnění není důsledkem subjektivního pochybení jednotlivce), pak jde o vážnou vadu, která ohrožuje nejen stěžovatele, ale celou společnost.“

Obsah súvisiaceho spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení z 30. októbra 2009, a preto ústavný súd poukazuje len na úkony uvedené v tomto vyjadrení, ktoré považuje za preukázané.

Ústavný súd zistil, že ostatným úkonom okresného súdu bolo nariadenie pojednávania 27. októbra 2009 na 26. január 2010, ktoré sa uskutočnilo a bol na ňom vyhlásený rozsudok vo veci samej.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namietal porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu

právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom, v ktorom s'ťažovateľ namieta zbytočné priet'ahy, je uplatnený nárok ako „*odškodnenie za náklady výkonu väzby a trestu*“

a za náklady trestného konania“. Ústavný súd konštatuje, že napadnutá vec zo skutkového ani právneho hľadiska nevykazuje žiadne znaky mimoriadnej skutkovej alebo právnej zložitosti, ktoré by ospravedlňovali skutočnosť, že predmetné konanie nebolo právoplatne skončené ani po viac ako tri a pol roku od jeho začatia.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v napadnutom konaní mohlo dôjsť k zbytočným priet'ahom, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka súdneho konania v procesnom postavení navrhovateľa. Z obsahu spisu okresného súdu ústavný súd nezistil žiadne závažné skutočnosti, ktoré by v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania mohli byť pripísané na ťarchu s'ťažovateľa, a ani okresný súd vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti takéto skutočnosti neuviedol.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska posudzovania, či v právnej veci s'ťažovateľa došlo k zbytočným priet'ahom, hodnotil samotný postup okresného súdu. Napriek tomu, že vo veci od 11. októbra 2006 do 6. októbra 2007 rozhodoval aj Okresný súd Košice I, ústavný súd posudzoval napadnuté konanie ako jeden celok.

V priebehu napadnutého konania ústavný súd zistil okrem dvoch krátkodobých období nečinnosti okresného súdu [v období od 11. decembra 2007 (výzva na zaplatenie súdneho poplatku) do 25. augusta 2008 (výzva právnemu zástupcovi s'ťažovateľa) a od 6. marca 2009 (žiadosť o súčinnosť) do 27. októbra 2009 (okresný súd nariadil termín pojednávania)] jedno dlhodobejšie obdobie v trvaní presahujúcom jeden rok, a to od 11. októbra 2006 (okresný súd napadnutý spis postúpil Okresnému súdu Košice I) do 16. októbra 2007 (výzva právnemu zástupcovi s'ťažovateľa).

V súvislosti s týmito kratšími obdobiami nečinnosti poukazuje ústavný súd na svoju predchádzajúcu judikatúru, súčasťou ktorej je aj právny názor, že závažnosť doby nečinnosti súdu sa zvyšuje, keď po nej nasledujú jednoduché úkony, ktoré si nevyžadujú dlhodobé štúdium alebo inú prípravu (napr. III. ÚS 101/01, IV. ÚS 43/06).

Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k s'ťažnosti priznal zodpovednosť za priet'ahy v konaní. Ústavný súd nemohol akceptovať dôvody, na ktoré v súvislosti

s týmito priet'ahmi poukázal, ako napr. „*vysoký nápad vecí, nedostatočné personálne obsadenie sudcov na civilnom úseku, pretrvávajúci veľký počet nevybavených vecí*“. V tejto súvislosti už ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre uviedol, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06).

Vychádzajúc z toho, že v napadnutom konaní nebolo po viac ako tri a pol roku od jeho začatia meritórne rozhodnuté a okresný súd vo veci rozhodol až po podaní sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (26. januára 2010), ústavný súd dospel k názoru, že namietaným postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C/36/2009 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu práva sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ústavný súd aj napriek záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov vzhľadom na to, že okresný súd, ako už bolo uvedené, medzičasom rozhodol v merite veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho

domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na to, že okresný súd z dôvodu nečinnosti vo veci nerozhodol o jeho „jednoduchej žalobe“ ani po viac ako troch rokoch od podania žaloby.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 21 C/36/2009, ktorá predstavuje viac ako tri a pol roka, zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že okresný súd vo veci po podaní sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ešte pred vydaním tohto nálezu rozhodol rozsudkom z 26. januára 2010, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 €, tak ako to požadoval sťažovateľ, za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátom JUDr. L. M. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 695,41 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 115,90 €, t. j. spolu 231,80 €, čo spolu s režijným paušálom 2 x 6,95 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 245,70 €.

Podanie právneho zástupcu sťažovateľa doručené ústavnému súdu 8. januára 2010 ústavný súd nevyhodnotil vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. februára 2010